

Отже, розглядаючи головні методики та технології музичного навчання і виховання дітей із ООП у сучасному світі, можемо підсумувати, що особливість цих технологій полягає в акцентуванні уваги на таких аспектах: музичне виховання, в основі якого лежить принцип колективного музикування, а також збагачення дітей знаннями та інноваційними досягненнями.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція) URL: <http://osvita.kr-admin.gov.ua> (дата звернення: 18.10.2025)
2. Бондар Л., Гуцол С. LEGO-конструювання в освітньому процесі різновікової групи. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2014 р. №2. С. 19–20.
3. Гончарова С. Інноваційні технології в музичному вихованні дошкільників. URL: http://dnz.ucoz.net/blog/goncharova_s_innovacijni_tekhnologiji_v_muzichnomu_vikhovanni
4. Методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу для дітей з особливими потребами (вступ в інклюзію). Навчально-методичний центр освіти м. Львова. 2013.
5. Малашевська І. А., Демидова С. А. Програма «Веселкова музикотерапія: оздоровчо-освітня робота з дітьми старшого дошкільного віку». Тернопіль: Мандрівець, 2015. 42 с.
6. Недериця С. Музична терапія як засіб лікувального та розвивального впливу на дітей. *Музичний керівник*. 2011. №5. С.4–9.
7. Програма розвитку дитини від 2-6 років та методичні рекомендації Безмежний світ гри з LEGO. Київ, 2016.
8. Сідорова, І., Брацішевська, Т. Теоретичні основи формування естетичної культури школярів з особливими потребами засобами мистецтва. *Українське мистецтво у світовому культурному просторі: історія, сучасність та перспективи розвитку*: збірник наукових праць / Лазаренко Н.І. (голова) та ін. [Електронний ресурс]. Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2025. 199–202.
9. URL:<https://google.com/url?sa=D&q=https%3A%2F%2Fnaurok.com.ua%2Fmuzika-u-roboti-z-ditmi-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-185326.html> (Дата звернення 11.11.2025 р.)
10. URL:<https://google.com/url?sa=D&q=https%3A%2F%2Fmyhaylivka.lbd-osv.gov.ua%2Fnews%2F11-53-48-15-10-2019%2F> (Дата звернення 11.11.2025 р.)
11. URL:https://google.com/url?sa=D&q=https%3A%2F%2Fdnz.ucoz.net%2Fblog%2Fgoncharova_s_innovacijni_tekhnologiji_v_muzichnomu_vikhovanni_doshkilnikov%2F2014-02-04-28 (Дата звернення 11.11.2025 р.)
12. URL:<https://www.calameo.com/books/004606231a9d15636835e> (Дата звернення 11.11.2025 р.)

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2025-2.19>

*Мельник Г.О., старший викладач
Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

РЕПЕТИЦІЙНИЙ ПРОЦЕС ЯК ФОРМА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ДИРИГЕНТА-ХОРЕМЕЙСТЕРА

***Анотація.** У статті розглянуто репетиційний процес як ключовий чинник професійного становлення диригента-хормейстера. Висвітлено основні етапи та методи організації репетиції, що сприяють формуванню технічних, інтерпретаційних і комунікаційних навичок диригента. Підкреслено значення психологічних аспектів та творчої взаємодії диригента з хоровим колективом для досягнення високого художнього результату.*

***Ключові слова:** диригент-хормейстер, репетиційний процес, хоровий колектив, мануальна техніка, методи репетиції, професійне становлення, вокально-хорова робота.*

***Abstract.** The article examines the rehearsal process as a key factor in the professional development of the conductor-choirmaster. It highlights the main stages and methods of organizing rehearsals that contribute to the formation of the conductor's technical, interpretive, and communication skills. The significance of psychological factors and the creative interaction between the conductor and the choir is emphasized as essential for achieving a high artistic result.*

***Keywords:** conductor-choirmaster, rehearsal process, choral ensemble, manual technique, rehearsal methods, professional development, vocal and choral work.*

Репетиційний процес є ключовою складовою професійного становлення диригента-хормейстера. Саме під час репетицій майбутній фахівець формує практичні навички керування хоровим колективом, удосконалює мануальну техніку, розвиває комунікаційні здібності та набуває досвіду роботи з партитурою.

Проблема ефективно організації репетиційного процесу диригента-хормейстера набуває особливої актуальності в сучасній музично-педагогічній практиці, адже саме репетиція є основною формою формування професійних компетентностей майбутнього керівника хорового колективу. Упорядкування, структурованість і педагогічна обґрунтованість репетиційної роботи безпосередньо впливають на художню якість виконання, розвиток хорового ансамблю та становлення диригентської майстерності. З огляду на важливі завдання сучасної мистецької освіти – підготовку творчих, технічно грамотних і психологічно компетентних фахівців – дослідження сутності та методики репетиційного процесу є надзвичайно значущим.

Аналіз останніх наукових публікацій свідчить про зростання інтересу дослідників до проблеми вдосконалення диригентсько-хорової підготовки. У працях Л. Костенко, Л. Шумської, С. Петрик, О. Прокулевич, В. Соловйова, та інших науковців детально розглядаються питання диригентської техніки, ансамблевої культури, методики роботи з хором, психології творчої взаємодії

у колективі, а також проблема організації репетиційного процесу, диригентської техніки та професійного становлення диригента. Проте, попри значний теоретичний доробок, комплексний аналіз репетиційного процесу як чинника професійного становлення диригента-хормейстера потребує подальшого узагальнення та уточнення, що й визначає актуальність даного дослідження.

Репетиційний процес є ключовою складовою професійного становлення диригента-хормейстера. Саме під час репетицій майбутній фахівець формує практичні навички керування хором, удосконалює мануальну техніку, розвиває комунікаційні здібності та набуває досвіду роботи з партитурою.

Ефективна організація репетиційного процесу вимагає від диригента не лише володіння технікою диригування, а й уміння створити психологічно комфортну атмосферу в колективі, правильно розподілити робочий час та враховувати вокальні, ритмічні та художні особливості твору.

Репетиція – це не просто відпрацювання твору перед виконанням, а цілісний процес художнього та технічного становлення як хорового колективу, так і диригента.

Основні цілі репетицій:

1. Формування єдиного ансамблевого звучання хору.
2. Відпрацювання ритмічної точності, інтонації та вокальної артикуляції.
3. Виконання музично-інтерпретаційного аналізу твору.
4. Виховання у хористів чуття ансамблю та звукового балансу.
5. Розвиток виразності виконання через роботу над динамікою, штрихами, тембром.
6. Покращення дисципліни колективу та взаємодії між диригентом і хором.

Завданнями диригента під час репетиції є: чітке пояснення музичних та технічних вимог; залучення хористів до творчого процесу через дискусію та аналіз твору; контроль чистоти інтонації, фразування, артикуляції; стимулювання хористів до активної роботи, зберігання їхньої мотивації; адаптація репетиційного процесу відповідно до складності твору та рівня підготовки колективу.

Репетиція складається з трьох основних етапів: підготовчий етап (розспівка та вокальна настройка хору), основного етапу (робота над твором) та завершального етапу (закріплення матеріалу, узагальнення роботи).

Перед початком роботи над твором необхідно підготувати хор до продуктивного співу. Метою є розігріти голосовий апарат, розвинути дихання та артикуляційний апарат, налаштувати хор на єдиний вокальний стиль. На підготовчому етапі доцільно застосовувати дихальні вправи для зміцнення підтримки звуку, вправи на вокальну гнучкість (гами, арпеджіо, легато-

стаккато). Основними методами є робота над єдністю тембру та артикуляції та гармонізація (заспівування простих акордів для налаштування строю).

Метою основного етапу у роботі над твором є формування ансамблевого балансу, відпрацювання технічних та музичних деталей твору, досягнення виразності та глибокої інтерпретації. Тут застосовуються такі методи, як аналіз структури та характеру музики перед виконанням; диригентський розбір твору з демонстрацією жестової інтерпретації; робота над складними ритмічними та інтонаційними моментами; відокремлена робота з окремими групами голосів; використання різних технік репетицій: розспівування, повільне виконання, розбір окремих фраз.

Мета завершального етапу – закріпити результати репетиції, перевірити загальну цілісність виконання, сформуванню художню концепцію твору. На цьому етапі відбувається виконання твору цілісно без зупинок. Робота ведеться над емоційною виразністю та динамікою, відпрацюванням завершальних штрихів: агогіка, нюансування, дикція. Також здійснюється аналіз помилок і постановка завдань на наступну репетицію.

Під час організації репетиційного процесу керівник може застосовувати різноманітні методи роботи над хоровим твором.

Метод «від часткового до загального» – спочатку розбираються найскладніші елементи твору, а потім твір виконується цілісно.

Метод «від загального до детального» – хор виконує твір повністю, а потім розбираються окремі місця, що викликають труднощі.

Аналітично-синтетичний метод – поєднання обох попередніх методів: спочатку проводиться загальне ознайомлення з твором, а потім – детальний аналіз окремих фрагментів.

Метод «спів під акомпанемент і без нього» – використовується для перевірки чистоти інтонації та ансамблевого строю.

Метод «концертного виконання» – передбачає виконання твору в умовах, наближених до виступу (з емоційною виразністю, правильними інтонаційними та динамічними відтінками).

Під час репетиційної роботи керівник повинен володіти різноманітними психологічними аспектами, мотивувати колектив, комунікувати з хором. Диригент повинен надихати виконавців та створювати позитивну атмосферу. Важливо використовувати коректну лексику, пояснювати завдання зрозуміло. Диригент повинен отримувати зворотний зв'язок із хором, не тільки виправляти помилки, але й підкреслювати сильні сторони колективу.

Диригент повинен керувати настроєм колективу, уникати демотивації, працювати з емоціями виконавців. Важливе значення має енергетика хормейстра. Репетиція має бути не лише технічною, а й натхненною. Диригент – це натхненник, а не просто «контролер».

Таким чином, репетиційний процес – це ключова форма професійного становлення диригента. Він розвиває технічні, музичні та комунікаційні

навички диригента. Ефективна репетиція повинна мати чітку структуру та враховувати індивідуальні особливості колективу. Важливо використовувати сучасні підходи та психологічні методи для створення комфортної атмосфери та продуктивного навчання. Репетиція – це не лише механічна робота над нотами, а справжній творчий процес, у якому формується не тільки звучання хору, а й професійний рівень диригента. Ефективність репетиції визначається здатністю диригента поєднувати технічну майстерність, методичну послідовність і психологічну підтримку хорового колективу. Чітка структура репетиції, використання сучасних методів, урахування вокально-хорових та художніх особливостей твору забезпечують високий рівень ансамблевої злагодженості, інтонаційної точності та художньої виразності виконання.

Подальші наукові дослідження можуть бути спрямовані на вивчення інноваційних методик організації репетицій, зокрема використання цифрових технологій, інтерактивних платформ та програм для роботи з хоровими партитурами. Перспективним є аналіз психологічних стратегій керівництва хоровими колективами різного вікового та професійного рівня, а також дослідження впливу особистісних якостей диригента на ефективність репетиційного процесу. Важливими напрямками подальших розробок можуть стати удосконалення методики формування мануальної техніки, розроблення моделей професійного зростання диригента-хормейстера та інтеграція сучасних педагогічних підходів у практику хорового навчання й репетиційної роботи.

Список використаних джерел:

1. Костенко Л. В., Шумська Л. Ю. Методика викладання хорового диригування : навч. посіб. для магістрантів закладів вищої освіти. 2-ге вид., доповнене та перероблене. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 145 с.
2. Ляшко М. П. Мануальна техніка як невід’ємна складова мистецтва диригування // Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej NaukowoPraktycznej" 66 Pedagogika. East European Conference " (29.06.2017-30.06.2017). Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2017. 112 str.
3. Організація роботи з дитячими вокально-хоровими колективами : методичні рекомендації. Укладач : Тимофєєв І. А., Рівне : «Волинські обереги», 2020. 44 с.
4. Петрик С. В. Диригентська техніка як важливий компонент мистецтва диригування. *Культура України*. 2012. Вип. 39. С. 260-268. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ku_2012_39_34.
5. Прокулевич О. Основи хорового диригування: навчальний посібник. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2016. 140 с.
6. Соловійов В. А. Мануальна технічна майстерність як фактор професійної підготовки майбутнього керівника хорового колективу. *Молодий вчений*. 2018. № 4(2). С. 533-536. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_4\(2\)_42](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_4(2)_42).
7. Стефіна Н. В. Хрестоматія з хорового диригування : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Випуск II, частина 2. Суми, 2014.
8. Теряєва Л. Застосування музичних інформаційних технологій при вивченні навчальної дисципліни «Хорове диригування». *Освітологічний дискурс*, 2019. 285 с.
9. Шумська Л. Ю. Формування фахових компетенцій у процесі магістерської